

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta

Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko

Ulkoasiainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteko (VNS 4/2024 vp): Asia on saapunut työelämä- ja tasa-arvovaliokuntaan lausunnon antamista varten. Lausunto on annettava ulkoasiainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- osastopäällikkö Juha Savolainen, ulkoministeriö
- viestintä-, vastuullisuus- ja yhteiskuntasuhdejohtaja Tatu Tuominen, Bayer Nordic SE
- vaikuttamisen asiantuntija Niina Ratilainen, Plan International Suomi
- kotimaan toiminnan päällikkö Ellinoora Vesala, Suomen Ammattiliittojen Solidaarisuuskeskus SASK ry
- kansainvälisten asioiden johtaja Elina Korhonen, Väestöliitto ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestö SAK ry
- STTK ry
- Kirkon Ulkomaanapu
- Finnwatch ry
- Suomalaiset kehitysjärjestöt - Finnish Development NGOs Fingo ry

VALIOKUNNAN PERUSTELUT

Yleistä

Hallitus on 20.6.2024 antanut eduskunnalle valtioneuvoston ulko- ja turvallisuuspoliittisen selonteon (VNS 3/2024 vp). Nyt käsiteltävän kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteon (VNS 4/2024 vp) tarkoituksena on täydentää ulko- ja turvallisuuspoliittista selontekoa tarkemmilla kauppaa ja kehityspoliittikan toimenpiteillä.

Valiokunnan lausunto TyVL 11/2024 vp

Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteon lähtökohtana on hallituksen pyrkimys tarkastella ulkosuhteita entistä strategisemmin ja kokonaisvaltaisemmin sekä huomioida kansainvälisessä toimintaympäristössä tapahtuneet nopeat muutokset. Selonteon mukaan tavoitteena on tukea paremmin Suomen kaupallis-taloudellisia intressejä kehittyvillä markkinoilla ja lisätä maiden taloudellista riippumattomuutta vahvistamalla kehittyvien maiden vastuuta kehityksestään.

Selonteon mukaan kehitysyhteistyössä keskitytään yhä enemmän kauppaa tukevaan kehitysyhteistyörahoitukseen. Suomen kehityspolitiikan painopisteitä ovat naisten ja tyttöjen oikeuksien sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien vahvistaminen sekä koulutus ja ilmastoimet. Alueellisesti yhä suurempi osuus työstä painottuu Ukrainaan.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta lausuu selonteosta oman toimialansa osalta.

Naisten ja tyttöjen oikeudet

Selonteko antaa toimintalinjat naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman edistämiseksi. Suomella on luonteva, vuosikymmeniä kestänyt rooli sukupuolten tasa-arvon sekä naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman puolustajana osana ulkopolitiikkaa. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa korostettiin, että Suomen tekemälle työlle on tarvetta, ja ratkaisuja tarvitaan niin perinteisiä kehitysyhteistyön keinoja käyttäen, kuin erityisesti vahvistamalla yksityisen sektorin toimijoiden roolia naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman edistämiseksi. Suomella on tarjottavana mm. teknologiaan ja innovaatioihin liittyviä ratkaisuja, jotka tukevat sukupuolten tasa-arvon edistymistä kehittyvissä maissa ja samalla edistävät suomalaista vientiä.

Tuki naisten ja tyttöjen oikeuksien ja aseman edistämiseen kanavoituu osana Suomen kehitysyhteistyörahoitusta. Selonteon mukaan Suomi jatkaa tukeaan YK:n tasa-arvojärjestölle (UN Women) ja YK:n väestörahostolle (UNFPA). Suomen rooli UN Women Generation Equality -kampanjan tasa-arvoa tukevan teknologian ja innovaatioiden ryhmän johdossa jatkuu. Selonteon mukaan jatketaan myös työtä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien edistämiseksi, erityisesti seksuaali- ja lisääntymispalveluiden lisäämiseksi ja sukupuolittuneen ja seksuaalisen väkivallan kitkemiseksi. Työtä edistävät YK-järjestöjen lisäksi suomalaiset järjestöt ohjelmatuki-instrumentin kautta.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa nostettiin esille, että naisten perus- ja ihmisoikeuksien toteutumisessa on edelleen puutteita erityisesti kehittyvissä maissa. Eri puolilla maailmaa elää YK:n arvioiden mukaan yli 250 milj. hedelmällisessä iässä olevaa naista ilman pääsyä turvallisen ja tehokkaan ehkäisyn piiriin. Naisten vapaus päättää omasta kehostaan on keskeinen edellytys tasa-arvon toteutumiselle. Perhesuunnittelu mahdollistaa naisten kouluttautumisen ja toimeentulon sekä ennaltaehkäisee ei-toivottuja raskauksia ja synnytyksiä vaarallisissa oloissa, ja sen avulla voidaan vähentää köyhyyttä ja edistää tyttöjen ja naisten kehollista itsemääräämisoikeutta.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää tärkeänä, että Suomi on sitoutunut pitkäjänteiseen työhön naisten ja tyttöjen sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien vahvistamiseksi. Valiokunta jakaa selonteossa esitetyn näkemyksen, jonka mukaan Suomen tulee nojautua kehityspolitiikassaan ja kehitysyhteistyössään omiin vahvuusalueisiinsa. Suomella on jatkossakin oltava tär-

Valiokunnan lausunto TyVL 11/2024 vp

keä rooli naisten ja tyttöjen oikeuksien parantamisessa maailmalla. Valiokunta korostaa tyttöjen ja naisten koulutuksen, naisten ihmisarvoisten työpaikkojen sekä poliittisen ja taloudellisen osallistumisen tärkeyttä.

Paremmen työelämän edistäminen

Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa esitettiin kritiikkiä siitä, että ihmisarvoinen työ, Kansainvälisen työjärjestön (ILO) sopimusten edistäminen sekä yritysten yhteiskuntavastuun edistäminen jäävät selonteossa liian vähälle huomiolle. Asian nähtiin korostuvan erityisesti sitä taustaa vasten, että selonteossa painopistettä on siirretty Suomen kaupallis-taloudellisiin intresseihin kehittyvillä markkinoilla ja maiden taloudellisen riippumattomuuden vahvistamiseen.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta katsoo, että työelämään liittyvät näkökohdat olisivat voineet olla selonteossa voimakkaammin esillä. Parempi työelämä ja riittävä toimeentulo vahvistavat kehittyvien maiden ihmisten hyvinvointia ja taloutta. Tätä kautta ne edistävät myös yhteiskunnallista vakautta ja ihmisten tyytyväisyyttä asuinpaikkaansa. Kun toimintaympäristö on vakaa, menestymisen edellytykset ovat paremmat myös kauppaa käyville suomalaisille yrityksille. Valiokunta korostaa, että työelämän perusoikeuksien edistäminen maailmalla hyödyttää myös suomalaisia työntekijöitä ja yrityksiä reilumpana kilpailuna, jossa epäeettisesti toimiva taho ei saa kilpailuetua suhteessa vastuullisesti toimivaan tahoon.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSESITYS

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta esittää,

että ulkoasiainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Valiokunnan lausunto TyVL 11/2024 vp

Helsingissä 17.10.2024

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Saara-Sofia Sirén kok
varapuheenjohtaja Lauri Lyly sd
jäsen Miko Bergbom ps
jäsen Jessi Jokelainen vas
jäsen Tuomas Kettunen kesk
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Niina Malm sd
jäsen Anders Norrback r
jäsen Olga Oinas-Panuma kesk
jäsen Karoliina Partanen kok
jäsen Jorma Piisinen ps
jäsen Mikko Polvinen ps
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Tere Sammallahhti kok
jäsen Timo Suhonen sd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

istuntoasiainneuvos Miika Suves